

Vrať mi radost ze své ochrany

Abychom mohli druhým prokazovat milosrdenství, sami ho nejprve musíme přijmout od Boha. Musíme mu ukázat své rány, nechat se jím uzdravit a milovat. Ve světě, který je „často nelítostný k hříšníkovi a shovívavý k hříchu“, představuje žalm 51 (Miserere – Smiluj se nade mnou) nádhernou prosbu o odpuštění, které osvobozuje duši a vrací nám radost z toho, že můžeme být v otcově domě.

22.07.2019

Miserere mei, Deus, secundum misericordiam tuam – Smiluj se nade mnou, Bože, pro své milosrdenství (Ž 51, 3). Již po tři tisíce let je tímto žalmem živena modlitba všech pokolení Božího lidu, je odříkáván každý pátek při ranních chválách liturgie hodin a nástupci sv. Josemaríi se ho – podobně jako on – modlí každý večer vleže na zemi,¹ aby svým tělem vyjádřili smysl slov, z nichž je tento „*Magnificat milosrdenství*“, jak ho nedávno nazval papež, složen. Je to „*magnificat zkroušeného a pokorného srdce*“, které je ve svém hříchu veliké, když vyznává Boží věrnost větší než hřích.“²

Žalm 51 (*Miserere*) nás uvádí do „hlubokého rozjímání o vině a milosti“.³ Tradice Izraele ho vkládá

do úst Davidovi poté, co mu prorok Nátan vytkne na Boží popud cizoložství s Batšebou a vraždu Uriáše. ⁴ Prorok nevmete králi obvinění přímo do tváře, ale použije podobenství, ⁵ aby David sám přišel na to, že zhřešil. *Peccavi Domino* – Zhřešil jsem proti Hospodinu (2 Sam 12, 13). Prosebné zvolání *miserere* – Smiluj se nade mnou, měj se mnou slitování –, jež vychází z Davidova srdce, vyjadřuje také jeho zkroušenost a vědomí, že lidem kolem sebe způsobil bolest. Když si David uvědomí škodu, kterou svým hříchem zavinil, hledá útočiště a uzdravení u Pána, který jediný může vše napravit. „To uklidní před ním naše svědomí, když by nám něco vyčítalo, neboť Bůh ví všechno dokonaleji a lépe než naše svědomí“ (1 Jan 3, 20).

Neboť neví, co činí

Na hříchu vidíme zpočátku osvobození, které zdánlivě nabízí: možnost vymanit se ze závislosti na Bohu a být doopravdy sami sebou. Ale toto zdánlivé osvobození je jen pouhý prelud, který se záhy promění v těžké břemeno. Silný a samostatný člověk, který si myslí, že může své svědomí umlčet, se dříve či později dostane do slepé uličky, jeho duše se vyčerpá a už mu nestačí „obvyklé vysvětlení, nespokojí se s výmysly falešných proroků.“⁶ Je to začátek obrácení či spíše jednoho z „pozdějších obrácení“ v našem životě, která jsou „ještě důležitější a obtížnější“.⁷

Ne vždy proběhne obrácení tak rychle jako u krále Davida. Zaslepenost, která předchází a doprovází hřích, a která s každým hříchem roste, může být dlouhodobá. Velice snadno klameme sami sebe tím, že si své skutky omlouváme a namlouváme si, že to zas až tak

strašné není. Podobný postoj vídáme i kolem sebe, ve světě, který je „příliš často nelítostný k hříšníkovi a shovívavý k hříchu“⁸. Je nelítostný k hříšníkovi, protože v jeho chování se jasně projevuje korozivní účinek hříchu, a shovívavý k hříchu, protože připustit, že hřích je špatný, by znamenalo jisté „věci“ si zakázat. Tomuto riziku jsme vystaveni všichni. Vidíme ošklivost hříchu u ostatních, ale vlastní hřích neodsoudíme. Nejenže nejsme schopni milosrdenství prokazovat, nejsme dokonce ani schopni milosrdenství přijmout.

Nevnímavost způsobená hříchem a vlašností má v sobě cosi ze sebeklamu a úmyslné slepoty. Chceme *nevidět*, děláme, jako že nevidíme, a proto potřebujeme odpuštění od Boha. Ježíš se na hřích dívá takto, když na kříži říká: „Otče, odpusť jim, vždyť nevědí, co činí“ (Lk 23,34). Kdybychom v Pánových

slovech viděli jen shovívavé zastírání hříchu, unikla by nám jejich hloubka. Když se vzdalujeme od Boha, *víme* a přeci *nevíme*, co děláme.

Uvědomujeme si, že jednáme špatně, ale už nevíme, že se tím nikam nedostaneme. Pán se slitovává nad obojím, i nad hlubokým smutkem, který to v nás zanechá. Svatý Petr věděl a zároveň nevěděl, co činí, když svého Přítele zrazoval. Později „hořce zaplakal“ (Mt 26,75) a jeho slzy mu pročistily a projasnily zrak.

„Kristovo milosrdenství není milost, jež je lacino k dostání, nepředpokládá banalizování zla.

Kristus nese na svém těle a ve své duši tíži zla, celou jeho ničivou sílu. Spaluje a v utrpení přeměňuje zlo na oheň své trpící lásky.“⁹ Jeho odpouštějící slova na kříži „Neví, co činí“ nám odhalují jeho milosrdný plán: abychom se vrátili do otcova domu. Proto nás z kříže svěruje do ochrany své matky.

Stesk po otcově domě

„Lidský život je v jistém smyslu neustálým návratem do domu našeho Otce.“¹⁰ K první konverzi i ke všem následujícím dochází tak, že si člověk uvědomí, že v určitém smyslu ztratil domov. Marnotratnému synovi „se stýská po čerstvě upečeném chlebu, který domácí měli k snídani v otcově domě. Stesk je mocný cit. Má co do činění s milosrdenstvím, protože nám rozšiřuje duši (...). V tomto rozlehlém horizontu stesku onen mladík, jak praví evangelium, šel do sebe a pocítil svoji ubohost. A každý z nás může hledat a nechat se přivést k tomu místu, kde se cítí nejubožejší. Každý z nás v sobě nosí tajemství své ubohosti... Je třeba prosit o to, abychom ho našli“.¹¹

Marnotratný syn si uvědomuje, že být pryč z otcova domu vlastně znamená být pryč z vlastního domu.

Přichází na to, že místo, které mu dříve připadalo jako překážka v seberealizaci, je ve skutečnosti domovem, který neměl nikdy opouštět. Ale i ti, kdo žijí v otcově domě, mohou být srdcem jinde. To je případ staršího bratra z podobenství. I když z otcova domu neodešel, byl srdcem daleko. I pro něj platí slova proroka Izaiáše, která Ježíš použil ve svém kázání: „Tento lid mě ctí svými rty, srdcem je mi však vzdálený“ (Iz 29,13). ¹² Starší bratr nikdy „nepoužívá oslovení „otče“, ani „bratře“, ale myslí jenom na sebe, pyšní se tím, že zůstával vždycky po otcově boku a sloužil mu (...) Ubohý otec: Jeden syn odešel a druhý mu nikdy nebyl doopravdy nablízku. Otcovo utrpení je utrpením Boha. Je to Ježíšovo utrpení, když se vzdalujeme buď proto, že odcházíme pryč, anebo proto, že jsme poblíž, ale nejsme blízcí“. ¹³ I v našem životě může nastat chvíle, kdy se sice nevzdálíme jako mladší bratr, ale

přesto si uvědomujeme, že se do určité míry podobáme staršímu synovi. Jsou to chvíle, kdy nám Bůh dává více světla, protože nás chce přitáhnout na své srdce. Jsou to chvíle nové konverze.

Z rozhovoru staršího bratra s otcem ¹⁴ je na první pohled patrná něha otcova srdce a jí protikladná tvrdost srdce syna. Z jeho hrubé odpovědi lze vytušit, že přišel o radost, kterou by měl mít z toho, že je v otcově domě. Ztratil schopnost radovat se s otcem a se svým bratrem. Měl pro ně jen výtky, viděl jen jejich chyby. „Když se vnitřní život uzavře do vlastních zájmů, není už prostor pro druhé (...), nenaslouchá se Božímu hlasu, nezakouší se již radost z Jeho lásky a nerodí se nadšení pro konání dobra. I věřící jsou ohrožováni tímto jistým a trvalým rizikem.“ ¹⁵

Otec je zaskočen a snaží se tvrdé srdce svého staršího syna obměkčit.

Tento jeho syn sice zůstal doma, nevědomky však svému mladšímu bratru záviděl jeho bezohledné sobectví. Jeho vlastní sobectví bylo možná „rozumnější“ a tudíž méně nápadné, o to však nebezpečnější. Otec se mu snaží vše vysvětlit: „Máme proč se veselit a radovat, protože tento tvůj bratr byl mrtev, a zase žije, byl ztracen, a je zase nalezen“ (Lk 15,32). Důrazně jako otec a něžně jako matka mu domlouvá: Synu můj, měl by ses radovat. Co se to děje s tvým srdcem? „Také on potřebuje objevit otcovo milosrdenství,“ ¹⁶ potřebuje pocítit stesk po otcově domě, pocítit tu něžnou bolest, která nás nutí vrátit se domů.

Vrať mi radost ze své ochrany

Tibi, tibi soli peccavi et malum coram te feci – Jen proti tobě jsem se prohřešil, spáchal jsem, co je před tebou zlé (Ž 51, 6). Duch svatý, který

„usvědčí svět ze hříchu“, ¹⁷ je tím, kdo nám ukáže, že tento stesk, tento neklid nepochází jen z vnitřní nevyrovnanosti, ale že svůj pravý původ má ve zraněném vztahu. Vzdálili jsme se od Boha a nechali jsme ho samotného, a tím jsme nechali samotné sami sebe. „*In multa defluximus*“, ¹⁸ napsal sv. Augustin. Když se vzdálíme od Boha, začneme se rozptylovat mnoha věcmi a náš dům zpustne. ¹⁹ Duch svatý nás vede k tomu, abychom se vrátili k Bohu, který jediný nám může naše hříchy odpustit. ²⁰ Jako se na počátku stvoření světa vznášel nad vodami, ²¹ tak se nyní vznáší nad dušemi. To on pohnul hříšnici k tomu, aby mlčky přistoupila k Ježíši. Boží milosrdenství ji s radostí přijalo, zatímco hosté u stolu nechápali, proč pláče, proč mu maže nohy vonnými mastmi a proč je otírá svými vlasy: ²² Ježíš je v srdci pohnut a říká, že jí bylo hodně odpuštěno, protože hodně milovala. ²³

Stesk po otcově domě je steskem po Boží blízkosti a milosrdenství, po tom, aby naše srdce bylo zase „citlivé, lidsky i nadpřirozeně prodchnuté velkou, obětavou a velkorysou láskou“. ²⁴ Když se jako mladší syn vrátíme do otcovy náruče, pochopíme, že tím nejlepším lékem na naše rány je on, Bůh Otec. A pak se na scéně objeví ještě „třetí syn“: Ježíš, který nám omývá nohy, Ježíš, který se stal naším služebníkem. Ten, „který se zřekl sám sebe a vzal na sebe přirozenost služebníka“ (Flp 2,6–7). Ježíš je tímto Synem-Služebníkem, je otevřenou náručí i srdcem Otce. To on přijal marnotratného syna a omyl jeho špinavé nohy, to On mu vystrojil slavnostní hostinu odpuštění.“ ²⁵ —

Cor mundum crea in me, Deus – Stvoř mi čisté srdce, Bože (Ž 50, 12). Žalm 50 opakovaně hovoří o čistotě srdce, ²⁶ — přičemž nejde o narcismus ani o skrupule, protože „křesťan nelpí

křečovitě na tom, aby za své skutky od Boha dostal výborné vysvědčení“.

²⁷ — Jedná se spíše o lásku. Hříšník, který lituje svých hříchů, je ochoten udělat vše proto, aby se jeho srdce uzdravilo a aby znovu získal radost z Boží blízkosti. *Redde mihi laetitiam salutaris tui* – Vrať mi radost ze své ochrany (Ž 51, 14). Díváme-li se na věci takto, pak pro nás zpověď nebude chladnou a rutinní byrokratickou záležitostí. „Může nám prospět, zeptáme-li se: oslavuji, když jsem se vyzpovídal? Anebo přejdu rychle k něčemu jinému, jako když po návštěvě u lékaře vidíme, že výsledky laboratorních vyšetření nedopadly tak špatně, vrátíme je do obálky a přejdeme k něčemu jinému.“ ²⁸ —

Kdo se raduje, umí si vážit toho, co dostává, a je vděčný za to, že mu bylo odpuštěno. V pokání vidí něco víc než jen snahu učinit spravedlnosti zadost. Pokání je požadavkem srdce,

které cítí, že musí dostat svým slovům – Zhřešil jsem, Pane, zhřešil jsem. Sv. Josemaría proto všem doporučoval pěstovat „ducha pokání“. ²⁹ „Zkroušené a pokorné srdce“ (Ž 51, 19) chápe, že je třeba vrátit se k Bohu a usmířit se s ním. Ví také, že k tomu nedojde ze dne na den. A protože pro obnovenou zralost potřebujeme obnovenou lásku, je to láska sama, která nám může pomoci. „Láska se splácí láskou.“ ³⁰ Pokání je láska, která nám pomáhá s chutí a radostí snášet utrpení, abychom napravili bolest, kterou jsme způsobili Bohu a ostatním, aniž bychom přitom sami sobě přikládali příliš velkou důležitost nebo dělali „divné věci“ ³¹. V tom také spočívá smysl úkonu pokání, který zpovědník ukládá kajícímu po rozhřešení: „Všechno dobré, co vykonáš, i zlé, co přetrpíš, ať ti pomáhá, abys nepodléhal hříchu a rostl v lásce Boží.“ ³² A kromě toho „celý život nestačí to všechno

odčinit“.³³ Celý náš život se má vyznačovat radostnou zkroušeností, důvěryplným utrpením bez úzkosti a skrupulí, protože *cor contritum et humiliatum, Deus, non despicias* (Žl 51, 19) – Zkroušeným a pokorným srdcem, Bože, nepohrdneš .

1 Srov. A. Vázquez de Prada, Zakladatel Opus Dei, sv. III, s. 280.

2 František, 1. rozjímání při kněžské duchovní obnově, 2. června 2016.

3 Sv. Jan Pavel II., audience 24. října 2001.

4 Srov. 2 Sam 11,2 a násl.

5 Srov. 2 Sam 12, 2–4.

6 Sv. Josemaría, *Boží přátelé*, 260.

7 Sv. Josemaría, *Jít s Kristem*, 57.

8 František, homilie z 24. prosince 2015.

9 Kardinál Ratzinger, homilie při mši svaté *Pro eligendo pontifice* , 18. dubna 2005.

10 *Jít s Kristem*, 64.

11 František, 1. rozjímání při kněžské duchovní obnově 2. června 2016.

12 Srov. Mt 15,8.

13 František, generální audience 11. května 2016.

14 Srov. Lk 15, 28–32.

15 František, ap. ex. *Evangelii gaudium* (24. listopadu 2013), 2.

16 František, generální audience 11. května 2016.

17 Srov. Jan 16,8. Takto překládá slova Ježíšovy kněžské modlitby sv. Jan Pavel II. v encyklice *Dominum et vivificantem* (18. května 1986), 27–48, kde se nad nimi hluboce zamýšlí.

18 Sv. Augustin, *Vyznání*, X. 29.40.

19 Srov. Mt 23,38.

20 Srov. Lk 7,48.

21 Srov. Gn 1,2.

22 Srov. Lk 7, 36–50.

23 Srov. Lk 7,47.

24 *Boží přátelé*, 232.

25 František, anděl Páně, 6. března 2016.

26 Srov. Ž 50, 4, 9, 11, 12, 19.

27 *Jít s Kristem*, 75.

28 František, homilie z 24. března 2016.

29 Srov. sv. Josemaría, *Výheň*, 784; *Boží přátelé*, 138–140 o duchu pokání a jeho projevech.

30 *Výheň*, 442.

31 Výheň, 60.

32 Obřad pokání, 104.

33 Sv. Josemaría, *Via Crucis*, VIII.
zastavení.

Carlos Ayxelá

pdf | dokument generován automaticky
z [https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/
vrat-mi-radost-ze-sve-ochrany/](https://dev.opusdei.org/cs-cz/article/vrat-mi-radost-ze-sve-ochrany/)
(07.08.2025)